

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579) ซึ่งเป็นแผนหลักของการพัฒนาประเทศได้มีการปรับโครงสร้างประเทศไทยไปสู่ประเทศไทย 4.0 ตลอดจนประเด็นการปฏิรูปประเทศ โดยมีการกำหนดขึ้นจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในฉบับที่ 8 ถึงฉบับที่ 11 มีแนวคิดมุ่งหวังให้ “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” ในการพัฒนาคน เนื่องจากการพัฒนาคนจะนำไปสู่การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน “การพัฒนาคน” หมายถึง การพัฒนาคุณภาพและสมรรถนะของคนให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่จะเพิ่มขีดความสามารถของชุมชน สังคมและของชาติ การกำหนดยุทธศาสตร์เกี่ยวกับการพัฒนาคนด้านจิตใจ เพื่อมุ่งให้คนได้รับการพัฒนาอย่างครบถ้วนใน 3 ด้าน คือ เป็นคนเก่งที่มีปัญญา มีคุณธรรมจริยธรรม และเป็นคนที่มีความสุขทั้งทางกายใจและทางสังคม โดยเน้นการพัฒนา “คนเป็นศูนย์กลาง” ยุทธศาสตร์ของการพัฒนาคนจึงเน้นการพัฒนาแบบบูรณาการในทุกมิติอย่างเป็นองค์รวม และให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่สมดุลทั้งด้านตัวตน สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างระบบบริหารจัดการที่ดีให้เกิดขึ้นในทุกกระดับ อันจะทำให้เกิดการพัฒนายั่งยืนที่มี “คน” เป็นศูนย์กลางได้อย่างแท้จริง โดยมุ่งพัฒนาสู่ “สังคมที่เข้มแข็งและมีคุณภาพ” แนวคิดในการพัฒนาคน สังคม และระบบเศรษฐกิจของประเทศให้สามารถรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม สามารถพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้าต่อไป การสร้างภูมิคุ้มกันของประเทศเพื่อรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงอย่างมีประสิทธิภาพในด้านการพัฒนาประเทศให้อยู่บนฐานความรู้และเทคโนโลยีที่ทันสมัย การวิจัยพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นแรงขับเคลื่อนที่สำคัญสำหรับการพัฒนาประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554) โดยจุดเน้นของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 จะมุ่งเน้นการพัฒนานวัตกรรมและการนำมาใช้ขับเคลื่อนการพัฒนาในทุกมิติเพื่อยกระดับศักยภาพของประเทศ โดยจะมุ่งเน้นการนำความคิดสร้างสรรค์และการพัฒนานวัตกรรม มีการสนับสนุนการวิจัยพัฒนา การดัดแปลงและต่อยอดการพัฒนาเทคโนโลยีไปสู่ความเป็นอัจฉริยะ โดยใช้เทคโนโลยีขั้นสูงและการผสมผสานเทคโนโลยีเพื่อนำมาใช้ในทุกภาคส่วน ในส่วนของการพัฒนามนุษย์ได้มีแนวนโยบายในการพัฒนาทักษะที่สอดคล้องกับความต้องการในตลาดแรงงานและทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของคนในแต่ละช่วงวัยตามความเหมาะสม (สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559) สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่สิบสอง (2560-2564) ที่มีการให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนเป็นศูนย์กลาง มีการเตรียมความพร้อม รับการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 ซึ่งมีสิ่งที่สำคัญที่สุดคือทักษะการเรียนรู้และการเสริมสร้างปัจจัยแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพของคน (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2559)

นอกจากนี้ วิจารณ์ พานิช (2555) ได้กล่าวถึงทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 สามารถสรุปได้ ดังนี้ โลกยุคศตวรรษที่ 21 ปัจจุบันการเรียนรู้สาระวิชา (content หรือ subject matter) ควรเป็นการเรียนจากการค้นคว้าเองของศิษย์ โดยครูช่วยแนะนำและช่วยออกแบบกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนแต่ละคนสามารถประเมินความก้าวหน้าของการเรียนรู้ของตนเองได้ ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรมจะเป็นตัวกำหนดความพร้อมของนักเรียนเข้าสู่โลกการทำงานที่มีความซับซ้อนมากขึ้นในปัจจุบัน ได้แก่ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และนวัตกรรม การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา การสื่อสารและการร่วมมือ ดังนั้นการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นการกำหนดแนวทางยุทธศาสตร์ในการจัดการเรียนรู้ โดยร่วมกันสร้างรูปแบบและแนวปฏิบัติในการเสริมสร้างประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ โดยเน้นที่องค์ความรู้ ทักษะ ความเชี่ยวชาญและสมรรถนะที่เกิดกับตัวผู้เรียนเพื่อใช้ในการดำรงชีวิตในสังคมแห่งความเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน โดยจะอ้างอิงรูปแบบ (Model) ที่พัฒนามาจากเครือข่ายองค์กรความร่วมมือเพื่อทักษะแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (Partnership for 21st Century Skills) ซึ่งแสดงให้เห็นได้ว่าทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มีความสอดคล้องกับกระแสของโลกที่มีความเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว และเน้นกระบวนการคิดการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในการเรียนรู้ ซึ่งจะส่งผลต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการดำรงชีวิตในประเทศไทย การจัดการศึกษาตามทักษะในศตวรรษที่ 21 เป็นสิ่งที่กระทรวงศึกษาธิการให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก โดยมีการปรับปรุงให้สอดคล้องกับการจัดการศึกษาในทุกระดับของประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564)

การจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาได้กำหนดกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ ระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย (Thai Qualifications Framework for education ; TQF : HEO) สามารถสรุปได้ว่าผู้เรียนในระดับอุดมศึกษาต้องมีองค์ประกอบตามมาตรฐานการเรียนรู้ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านคุณธรรม จริยธรรม 2) ด้านความรู้ 3) ด้านทักษะทางปัญญา 4) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ 5) ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ โดยจะเห็นได้ว่าทักษะทั้ง 5 ด้าน เป็นความจำเป็นพื้นฐานในการศึกษา โดยมีส่วนช่วยและเอื้อต่อการแก้ปัญหาในกลุ่มได้อย่างสร้างสรรค์ ไม่ว่าจะเป็นผู้นำหรือสมาชิกของกลุ่ม สามารถแสดงออกซึ่งภาวะผู้นำในสถานการณ์ที่ไม่ชัดเจนและต้องใช้นวัตกรรมใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหามีความคิดริเริ่มในการวิเคราะห์ปัญหาได้อย่างเหมาะสมบนพื้นฐานของตนเองและของกลุ่มรับผิดชอบในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งพัฒนาตนเองและอาชีพ โดยมีปัจจัยที่มุ่งหวังไปสู่ความสำเร็จกล่าวได้ว่า ปัจจัยสู่ความสำเร็จในด้านการพัฒนาความรับผิดชอบ คือการมีโอกาสในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มและได้รับข้อมูลป้อนกลับต่อผลการทำงานที่สร้างสรรค์ ข้อมูลป้อนกลับดังกล่าวจะมีประสิทธิภาพสูงสุดถ้านักศึกษาได้วิเคราะห์พฤติกรรมของตนเองในสภาพแวดล้อมที่เอื้อ และสามารถพัฒนาเป็นหลักในการแสดงพฤติกรรมของตนเองการพัฒนาความสามารถและความรับผิดชอบสำหรับการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง จำเป็นต้องมอบหมายงานให้นักศึกษาที่จะพัฒนาและกระตุ้นความสามารถเหล่านั้นด้วยความมุ่งหวังให้มีผลงานที่ก้าวหน้าขึ้นตามลำดับ (สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา ม.ป.ท.)

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช เป็นสถาบันอุดมศึกษาในระบบเปิด ยึดหลักการศึกษาดลอดชีวิต มุ่งพัฒนาคุณภาพประชาชนทั่วไปและขยายโอกาสทางการศึกษาเพื่อสนองความต้องการของบุคคลและสังคม โดยใช้ระบบการเรียนการสอนทางไกลใช้สื่อประสมเพื่อให้ผู้เรียนเรียนได้ด้วยตนเอง นอกจากนี้มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชได้ดำเนินการปฏิรูปการศึกษา เพื่อให้สอดคล้องและสนองต่อการเปลี่ยนแปลงความต้องการของสังคม การดำเนินชีวิตของคนยุคใหม่ของประเทศไทยและประชาคมโลก ตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ ตรีเตรียมคนไทย 4.0 เพื่อเปลี่ยนผ่านสู่สังคมไทย 4.0 (Re-Profiling มสธ : มุมมองของผู้ก่อตั้ง – STOU สืบค้นจาก www.stou.ac.th>09-การสนับสนุนการศึกษากับบทบาทหน้าที่ของสภามหาวิทยาลัย)โดยการพัฒนาระบบการจัดการศึกษาทางไกลให้มีประสิทธิภาพทันสมัย สะดวก เรียนอย่างมีความสุขและสนุกกับการเรียนอย่างมีคุณภาพและได้มาตรฐาน และการเร่งรัดพัฒนาคณาจารย์และบุคลากรให้เข้าใจ เข้าถึง และร่วมพัฒนาระบบการศึกษาทางไกลได้อย่างดี ทันสมัยและได้คุณภาพ สภามหาวิทยาลัยจึงมีคำสั่งที่ 11/2561 วันที่ 11 เมษายน 2561 เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการปฏิรูปมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคที่มหาวิทยาลัยเผชิญและจำเป็นต้องได้รับการฟื้นฟูบูรณะ ในการนี้จึงได้จัดตั้งคณะอนุกรรมการทั้งสิ้น 6 คณะ ดังนี้

1. คณะอนุกรรมการด้านการรับฟังความคิดเห็นและการวิจัย ทำหน้าที่รับฟังความคิดเห็นจากบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย รวมทั้งวิจัยความต้องการและวิธีการเรียนรู้ของประชากรกลุ่มเป้าหมาย และองค์กรผู้ประกอบการด้านต่างๆ ทั่วประเทศ เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการแก้ไขปัญหาและพัฒนาาระบบการศึกษาทางไกลที่เหมาะสม ทันสมัย ตรงตามความต้องการ และใช้ประโยชน์ได้จริง

2. คณะอนุกรรมการแก้ไขปัญหาและพัฒนาาระบบการศึกษาทางไกล ทำหน้าที่แก้ไขปัญหาและพัฒนาาระบบการศึกษาทางไกลที่สอดคล้องกับบทบัญญัติในพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช พ.ศ.2521 และเทคโนโลยีที่เหมาะสมทันสมัยกับศตวรรษที่ 21 แบบ Distance Teaching and Blended Learning

3. คณะอนุกรรมการพัฒนาเทคโนโลยีการศึกษาทางไกล ทำหน้าที่วางระบบและแนวทางการพัฒนาเทคโนโลยีที่ส่งเสริมให้เรียนได้ด้วยตนเอง สะดวกเรียน อยู่ที่ไหน เวลาใด ก็เรียนได้ รวมทั้งสนับสนุนระบบการเรียนการสอนทางไกลทุกขั้นตอน

4. คณะอนุกรรมการพัฒนาบุคลากรตามกรอบมาตรฐานการสอนทางไกล ทำหน้าที่วางระบบและแนวทางการพัฒนาบุคลากรให้มีความสามารถตามกรอบมาตรฐานการสอนทางไกลและการสนับสนุนการเรียนรู้ ทั้งการเพิ่มวุฒิ เพิ่มทักษะ และสมรรถนะในการทำงานและการดำรงชีพ

5. คณะอนุกรรมการพัฒนาอุทยานการศึกษารัชฌิมคลาภิเษก ทำหน้าที่ปรับปรุงแผนพัฒนาอุทยานการศึกษาที่ทำไว้แล้วให้เหมาะสม เพื่อดำเนินการก่อสร้างเพิ่มเติมให้เสร็จสมบูรณ์ เพื่อเป็นการเฉลิมฉลอง 40 ปี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

6. คณะอนุกรรมการด้านการแก้ไขปัญหและพัฒนาาระบบเกี่ยวกับข้อบังคับ ระเบียบ ประกาศ ที่เกี่ยวกับงบประมาณเงินรายได้ของมหาวิทยาลัย ทำหน้าที่ศึกษารวบรวมข้อบังคับ ระเบียบและประกาศที่เกี่ยวกับเงินรายได้ของมหาวิทยาลัย ศึกษาวิเคราะห์ปัญหาการใช้เงินรายได้ฯ และเสนอแนะแนวทางการพัฒนาข้อบังคับ ระเบียบและประกาศเกี่ยวกับการได้มาและการใช้จ่ายเงินรายได้ฯ เพื่อให้มีความคล่องตัว ประสิทธิภาพและประสิทธิผลดียิ่งขึ้น (รายงานการปฏิรูปมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช : เมษายน-ธันวาคม 2561)

จากการตั้งคณะอนุกรรมการปฏิรูปมหาวิทยาลัยดังกล่าว เพื่อให้สามารถนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติอย่าง เป็นรูปธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อีกทั้งเพื่อให้สอดคล้องตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2569-2579) รวมทั้งเป็นไปตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย (TQF : HEd) จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ให้มีความทันสมัย มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของประชาคมโลกในยุคที่สังคมไทยเข้าสู่ยุคไทยแลนด์ 4.0 ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และใช้ประโยชน์ได้จริง อีกทั้งยังสามารถนำความรู้ที่ได้ไปพัฒนาเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง วิชาชีพ และสังคมต่อไป

ระบบการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช เป็นระบบการศึกษาทางไกล (Distance Education) โดยการใช้สื่อประสม (Mixed Media) และการศึกษาดด้วยตนเอง (Self Study) ซึ่งเป็นการเปิดโอกาส และสร้างความเสมอภาคทางการศึกษาแก่บุคคลทุกคน และทุกชนชั้น

การเรียนการสอนออนไลน์ (Online Learning) หรือการเรียนการสอนอีเลิร์นนิ่ง (e-Learning) เป็นการใช้สื่อประสมในการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช มีทั้งในระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษา มีโครงสร้างการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ 9 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. ประกาศ 2. ปฐมนิเทศ 3. รายละเอียดชุดวิชา 4. ปฏิทินการศึกษา 5. การมอบหมายกิจกรรม 6. การตรวจกิจกรรม 7. การให้ข้อมูลย้อนกลับ 8. การตอบคำถามนักศึกษา 9. การสอน/สัมมนาเสริมออนไลน์ โดยในส่วนของจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ส่วนใหญ่จะเป็นลักษณะของการสอนแบบบรรยายประกอบสไลด์ ที่มีอักษรหรือภาพประกอบคำอธิบาย (PowerPoint) ปัจจุบันการเรียนการสอนออนไลน์เป็นการเรียนการสอนที่หลายมหาวิทยาลัยในประเทศไทยนิยมนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนทั้งในลักษณะการเรียนการสอนแบบผสมผสาน (Blended Learning) หรือบางหลักสูตรที่ใช้การเรียนการสอนออนไลน์เต็มรูปแบบ เช่น มหาวิทยาลัยมหิดล จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ มหาวิทยาลัยนเรศวร มหาวิทยาลัยศรีปทุม สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์ เป็นต้น เนื่องจากการเรียนการสอนออนไลน์มีความยืดหยุ่นในเรื่องของเวลาและสถานที่ในการเรียน นอกจากนี้การจัดการเรียนการสอนในระบบเปิด Thai-MOOC ภายใต้โครงการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล แผนงานที่ 3 การสร้างสังคมคุณภาพด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล โดยโครงการมหาวิทยาลัยไซเบอร์ไทย สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ร่วมกับสำนักงานปลัดกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อรองรับ “การศึกษาระบบเปิดเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต”

(Lifelong Learning Space) และสร้างความร่วมมือทางวิชาการเพื่อการเรียนการสอนออนไลน์ในระบบเปิด (MOOCs) เกิดการแบ่งปันทรัพยากรสื่อการเรียนรู้อันระหว่างสถาบันอุดมศึกษาที่มีความหลากหลายสาขาวิชา และสร้างความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษา การพัฒนารายวิชาหรือบทเรียนออนไลน์ในระบบเปิด (MOOCs) จำเป็นต้องมีกระบวนการทำงานให้สอดคล้องไปในแนวทางเดียวกันอย่างเป็นระบบ และมีคุณภาพการมีมาตรฐาน การเรียนการสอน MOOC ที่ได้รับการยอมรับระดับนานาชาติ จำเป็นต้องมีเครื่องมือทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถใช้งานได้จริง จึงได้มีการกำหนดมาตรฐานและแนวปฏิบัติการเรียนการสอน MOOC ซึ่งมีจำนวน 10 มาตรฐานหลัก 28 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า ได้แก่ 1. โครงสร้างรายวิชา 3 ตัวบ่งชี้ 2. ความพร้อมบุคลากร 4 ตัวบ่งชี้ ปัจจัยด้านกระบวนการ ได้แก่ 3. การออกแบบการเรียนการสอน 4 ตัวบ่งชี้ 4. เนื้อหา 3 ตัวบ่งชี้ 5. สื่อการเรียนรู้ 2 ตัวบ่งชี้ 6. การสื่อสาร 2 ตัวบ่งชี้ 7. ลิขสิทธิ์และครีเอทีฟคอมมอนส์ 2 ตัวบ่งชี้ 8. การสนับสนุนผู้เรียน 3 ตัวบ่งชี้ และปัจจัยด้านผลผลิต 9. ผลการจัดการเรียนรู้ 3 ตัวบ่งชี้ 10. การปรับปรุงพัฒนา 2 ตัวบ่งชี้ (ปราวีณยา สุวรรณโชติ และเสมอภาณี โสภณศิริรักษ์, 2560)

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช เป็นหนึ่งในสถาบันอุดมศึกษาที่ได้ร่วมมือกับโครงการมหาวิทยาลัยไซเบอร์ไทย สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.34) จำนวน 34 รายวิชา ซึ่งเนื้อหาทั้ง 34 รายวิชาดังกล่าว จะเป็นไปตามกรอบนโยบายที่ทางโครงการมหาวิทยาลัยไซเบอร์ไทยกำหนดมาให้ ได้แก่ รายวิชาความรู้ด้าน Modern ICT ด้าน Logistic ด้านยานยนต์ ด้านอาหารไทย ด้านการจัดการท่องเที่ยว พัฒนาการเรียนการสอนยุคใหม่ ภาษาและความรู้วัฒนธรรม รายวิชาในคุณวุฒิวิชาชีพของสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ รายวิชาในกลุ่มอื่นๆ ที่เป็นการต้องการของสังคม เช่น การแพทย์ สุขภาพ จิตวิทยาการใช้ชีวิต ทั้งนี้ ชุดวิชาของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ยังไม่เคยมีการนำมาทำในลักษณะการเรียนการสอน MOOC ผู้วิจัยในฐานะเป็นนักเทคโนโลยีการศึกษา ที่มีหน้าที่ออกแบบจัดระบบการเรียนการสอนทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช และเป็นหัวหน้าโครงการ Thai MOOC ที่ทำงานร่วมกันกับมหาวิทยาลัยไซเบอร์ไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) จำนวน 34 รายวิชา เห็นว่าหากนำมามาตรฐานและแนวปฏิบัติการเรียนการสอน MOOC จำนวน 10 มาตรฐานหลัก และตัวบ่งชี้ 28 ตัวบ่งชี้ มาใช้ในการออกแบบการเรียนการสอนออนไลน์ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ซึ่งมีการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ตาม 9 องค์ประกอบเท่านั้น ก็จะทำให้การเรียนการสอนออนไลน์ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชมีคุณภาพการเรียนการสอนที่ได้รับการยอมรับในระดับประเทศ และระดับนานาชาติที่จะสามารถเปิดรับผู้เรียนนานาชาติต่อไปในอนาคตได้

ปัจจุบันการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนจึงเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่นำมาวิจัยและพัฒนาขึ้น เพื่อใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอน โดยการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน ได้แก่ พัฒนาระบบรูปแบบพฤติกรรม เทคนิควิธีการ กระบวนการสื่อสาร การจัดสภาพแวดล้อม และการประเมินที่เหมาะสมสำหรับการศึกษาระดับต่างๆ (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, <http://www.educ.su.ac.th/2013> สืบค้นเมื่อ 15 ธันวาคม 2562)

นอกจากนี้ Saylor J. Galen, 1981 ได้ให้ความหมายรวมถึง หนังสือ ภาพยนตร์ เทปบันทึกเสียง โปรแกรมคอมพิวเตอร์ และหลักสูตรสำหรับรายวิชา ซึ่งแนวทางการออกแบบการสอนจะช่วยให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่รูปแบบกำหนดจุดมุ่งหมายที่แตกต่างกัน โดยรูปแบบการเรียนการสอนแบบหนึ่งจะมีจุดเน้นที่เฉพาะเจาะจงอย่างใดอย่างหนึ่ง รูปแบบการเรียนการสอนแต่ละรูปแบบ โดยองค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอนโดยแบ่งประเภทของกลุ่มที่เน้นการประมวลผลข้อมูล (The Information Processing Family) รูปแบบการสอนในกลุ่มนี้เน้นการค้นหาและประมวลผลข้อมูล ให้รู้ปัญหาและหาคำตอบของปัญหา และให้ผู้เรียนได้พัฒนาความคิดและสร้างมโนทัศน์ (Joyce and Weil, 1996) รูปแบบการสอนในกลุ่มนี้บางรูปแบบเน้นให้ผู้เรียนสร้างมโนทัศน์และทดสอบสมมติฐาน บางรูปแบบมุ่งที่การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ บางรูปแบบมุ่งส่งเสริมความสามารถทางสติปัญญาโดยทั่วไป แสดงให้เห็นได้ว่ารูปแบบคือการออกแบบหรือแผนการสอนที่ครอบคลุมองค์ประกอบ หรือแนวความคิดที่แสดงออกมาเป็นรูปธรรม โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะโดยจะแสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบและมีการลำดับองค์ประกอบต่าง ๆ อย่างมีระบบ จึงทำให้รูปแบบการเรียนการสอนเป็นนวัตกรรมที่ผู้สอนจะนำมาประยุกต์ใช้กับสื่อการสอนและวิธีสอน และนำเสนอเพื่อเป็นต้นแบบในการจัดการเรียนรู้ต่อไป (เอกนถน บางท่าไม้, 2560)

นอกจากนี้เพื่อให้การเรียนการสอนออนไลน์ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชเป็นไปตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย (TQF : HEd) ตามมาตรฐานการเรียนรู้ด้านทักษะทางปัญญา ซึ่งเป็นทักษะแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เน้นกระบวนการคิด การแก้ไขปัญหาต่างๆ ในการเรียนรู้ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาคนไปสู่การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เท่าทัน สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก การเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning) เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากแนวคิดตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์นิยม (Constructivism) โดยให้ผู้เรียนสร้างความรู้ใหม่จากการใช้ปัญหาที่เกิดขึ้นในโลกแห่งความเป็นจริงเป็นบริบทของการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการคิดวิเคราะห์และคิดแก้ปัญหา รวมทั้งได้ความรู้ตามศาสตร์ในสาขาที่ตนศึกษาอยู่ด้วย การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลักจึงเป็นผลมาจากกระบวนการทำงานที่ต้องอาศัยความเข้าใจและการแก้ไขปัญหาเป็นหลัก (มณฑรา ธรรมบุศย์, 2545) บทบาทของการเรียนการสอนจะกลับไปเน้นที่ผู้เรียนไม่ใช่ผู้สอน ผู้สอนจะทำหน้าที่เป็นผู้ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนในรูปของโจทย์ปัญหา (Problem) จัดหาทรัพยากรการเรียนรู้ (Learning Resource) ต่าง ๆ ให้นักศึกษาได้เรียนเพื่อแสวงหาความรู้และทักษะที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาผู้สอนทำหน้าที่เป็นเพียงผู้สนับสนุนการเรียนรู้ (Facilitator) เท่านั้น (ทองจันทร์ หงส์ลดารมภ์, 2531) การเรียนแบบใช้ปัญหาเป็นฐานจึงเป็นการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้เกิดขึ้นจากการเสาะแสวงหาความรู้ เพื่อมาใช้แก้ปัญหาที่ได้รับมอบหมายอย่างมีกระบวนการและขั้นตอน ทำให้ได้มาซึ่งความรู้ที่ทันต่อเหตุการณ์และเป็นความรู้ที่ผู้เรียนนำไปใช้ได้จริง ซึ่งในการเรียนการสอนแบบใช้ปัญหาเป็นฐานในระดับอุดมศึกษานั้นพบว่า การใช้ปัญหาเป็นฐานสำหรับการเรียนรู้เป็นแนวคิดที่ใช้ปัญหาเป็นสิ่งที่เร้าหรือเป็น

ตัวกระตุ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการค้นคว้า ปัญหาที่ท้าทายจึงเป็นสิ่งเร้า กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เพื่อตอบ โจทย์ให้ได้ Walton, H. and Matthews, M., 1989 (อ้างถึงใน เอกนถน บางท่าไม้, 2560) ได้กล่าวถึงประโยชน์ ของการนำการใช้ปัญหาในการเรียนการสอนจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวได้ดีขึ้นต่อการเปลี่ยนแปลงอย่าง รวดเร็วในเรื่องข้อมูลข่าวสารในโลกปัจจุบัน เสริมสร้างความสามารถในการใช้ทรัพยากรของผู้เรียนให้ดีขึ้น ส่งเสริม การสะสมการเรียนรู้ และการคงรักษาข้อมูลใหม่ไว้ได้ดีขึ้น การประเมินผลของการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานว่า เมื่อได้มีการพัฒนาวิธีการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เครื่องมือการประเมินผลสอดคล้องกับแนวทฤษฎีที่ต้องใช้ในการ ประเมินการพัฒนาของผู้เรียนได้มีการบูรณาการวิธีการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เข้าไว้เป็นการพัฒนา วิธีการประเมินผลการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน มีการประเมิน 5 แบบ ได้แก่ การใช้แฟ้มงานการเรียนรู้ (The Learning Portfolio) การบันทึกการเรียนรู้ (Learning Log) การประเมินตนเอง (Self-assessment) ข้อมูล ย้อนกลับจากเพื่อน (Peer Feedback) และการประเมินผลรวบยอด (Overall Evaluation) (พวงรัตน์ บุญญา นุรักษ์, 2544) จะเห็นได้ว่าการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานนี้เป็นแนวความคิดในการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เกิดการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาตามหลักการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ได้อย่าง เหมาะสม

สำหรับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ผู้วิจัยได้ศึกษาจากผลงานของนักวิชาการต่างประเทศ และของประเทศไทย (Arends : 2001, Top & Sage : 1998, Kreger :2012, Delisle : 1997, Forgarty : 1997, Duch :2001, Schmidt : 1995, กรมวิชาการ : 2543, ทิศนา แคมมณี : 255๓, สำนักมาตรฐานการศึกษา และ พัฒนาการเรียนรู้ : 2550 และเอกนถน บางท่าไม้ อนิรุทธ์ สติมัน และมณฑิรา พันธุ์อ้น : 2554) และผู้วิจัยได้ทำ การสังเคราะห์การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน โดยคำนึงถึงบริบทระบบการศึกษาทางไกลของ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช มี 7 ขั้นตอน ดังนี้ 1. กระตุ้นความรู้เดิม 2. ต่อเติมความเข้าใจให้สมบูรณ์ 3. นำเสนอปัญหา 4. จัดลำดับความสำคัญประเด็นปัญหา 5. ศึกษา ค้นคว้า รวบรวม วิเคราะห์ข้อมูลเนื้อหา วิธีการที่ เหมาะสม 6. ดำเนินการแก้ปัญหา 7. สรุปผลการแก้ปัญหา

ดังนั้น การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนออนไลน์ร่วมกับการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานตาม มาตรฐานและแนวปฏิบัติการเรียนการสอน MOOC เพื่อพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาสำหรับนักศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จะเป็นการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนออนไลน์ที่เป็นต้นแบบการเรียน การสอนออนไลน์ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชในทุกหลักสูตรทั้ง 12 สาขาวิชา ที่ต้องเป็นไปตามกรอบ มาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (TQF : HED) ในด้านทักษะทางปัญญา เนื่องจากระบบการเรียน การสอนในระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชใช้เอกสารการสอนเป็นสื่อหลัก และสื่อประสมอื่นๆ เป็นสื่อเสริมเพื่อให้นักศึกษาเกิดความรู้ความเข้าใจมากขึ้น เช่น รายการวิทยุโทรทัศน์หรือวิทยุกระจายเสียง ประกอบชุดวิชา รายการวีดิทัศน์ รายการสอนเสริมทางไกลผ่านดาวเทียม(e-Tutorial) สื่อดังกล่าวเป็น สื่อการศึกษาในลักษณะสื่อสารทางเดียว ไม่ได้มีกิจกรรมที่เสริมให้นักศึกษาได้ลงมือฝึกปฏิบัติที่ต้องผ่าน

กระบวนการคิด ในระดับปริญญาตรีบางชุดวิชาอาจมีสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (e-Learning) เป็นสื่อเสริมที่นักศึกษาส่วนใหญ่มีความพร้อมในการเข้าถึงการเรียนการสอน ทำให้การพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาสำหรับนักศึกษาปริญญาตรี โดยส่วนใหญ่ยังไม่มีกระบวนการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ

ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกชุดวิชา 32316 การจัดการการขายและศิลปะการขาย เป็นชุดวิชา ระดับปริญญาตรีมีการกำหนดสื่อเสริมเป็นสื่อการเรียนการสอนออนไลน์ (e-Learning) กำหนดเปิดสอนภาคปลาย ปีการศึกษา 2562 นำมาเป็นชุดวิชาทดลอง เป็นการเลือกอย่างเจาะจง (Purposive Random Sampling) ซึ่งมีเนื้อหาสาระตามคำอธิบายชุดวิชาเกี่ยวกับ บทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบของพนักงานขาย กระบวนการขาย เทคนิคการขาย ซึ่งรวมถึงการเลือกสรรลูกค้า การเข้าพบลูกค้า การเสนอขาย การปิดการขาย และบริการหลังการขาย และวัตถุประสงค์ของชุดวิชานี้ คือ

1. เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศิลปะการขาย รวมทั้งบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบของพนักงานขาย
2. เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการขายและเข้าใจบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบของผู้จัดการด้านการขายได้
3. เพื่อให้สามารถประยุกต์ใช้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการการขายและศิลปะการขายในด้านบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบได้
4. เพื่อให้สามารถวิเคราะห์และอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการการขายและศิลปะการขายได้

ในรายวิชาการดังกล่าวได้ดำเนินการตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (TQF : HEd) โดยมีการส่งเสริมให้มีการส่งเสริมให้มีทักษะการคิดเป็นแนวทางในการกำหนดการจัดการเรียนการสอนโดยพื้นฐานอยู่แล้ว ดังนั้นในรายวิชาที่ผู้วิจัยจะนำมาทดลองขึ้นจึงเป็นการพัฒนากระบวนการคิดขั้นสูงที่จะเกิดจากรูปแบบ และเป็นต้นแบบในการพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่สำคัญที่นำไปบูรณาการในรายวิชาอื่นๆ ต่อไป

สำหรับเนื้อหาที่จะนำมาออกแบบการเรียนการสอน ผู้วิจัยได้นำเสนอบทเรียนออนไลน์ จำนวน 15 หน่วยการเรียนรู้ (Module) โดยเนื้อหา 15 หน่วยการเรียนรู้ (Module) ตรงกับวัตถุประสงค์ของชุดวิชา 32316 การจัดการการขายและศิลปะการขาย โดยหน่วยการเรียนรู้ (Module) เป็นการดึงเฉพาะประเด็นที่สำคัญและจำเป็นที่ต้องให้นักศึกษาเรียนรู้ เพื่อให้นักศึกษาสามารถพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา จากการสังเคราะห์ขั้นตอนการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน 7 ขั้นตอน โดยชุดวิชาของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช 1 ชุดวิชา มีค่าเท่ากับ 6 หน่วยกิต ระยะเวลาเรียน 6 หน่วยกิต เท่ากับ 90 ชั่วโมงการเรียนรู้ ดังนั้น 1 หน่วยกิต จึงเท่ากับ 15 ชั่วโมงการเรียนรู้

การออกแบบการเรียนการสอนออนไลน์ ทั้ง 15 หน่วยการเรียนรู้ (Module) จึงเป็นไปตามเกณฑ์การจัดการเรียนการสอนออนไลน์ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ที่ให้จัดการเรียนการสอนออนไลน์ในระดับปริญญาตรี 15 หน่วยการเรียนรู้ (Module) (คู่มือการจัดการเรียนการสอนในระบบอิเล็กทรอนิกส์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2553) และที่สำคัญต่อไปในอนาคต เมื่อมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชนำชุดวิชานี้มาเปิดสอนให้กับผู้ที่สนใจเรียน หรือนักศึกษาของมหาวิทยาลัยอื่นๆ มีความสนใจที่จะศึกษาในวิชานี้ และมีความประสงค์จะขอเทียบโอนในรายวิชานี้ ก็สามารถนำวิชานี้ไปเทียบโอนได้

เนื้อหาการเรียนการสอนออนไลน์ร่วมกับการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานฯ ชุดวิชา 32316 การจัดการการขายและศิลปะการขาย ได้ผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการผลิตชุดวิชา จากการประชุมครั้งที่ 12/2562 เมื่อวันที่ 3 กันยายน 2562 ให้นำไปเป็นชุดวิชาไปทดลองกับงานวิจัยนี้ ลักษณะเนื้อหาชุดวิชา สามารถพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาของนักศึกษาได้ โดยกำหนดให้มีคะแนนเก็บ 20 คะแนน ในการเรียนการสอนออนไลน์ฯ แทนการส่งกิจกรรมประจำชุดวิชา

จากเนื้อหาวิชาและวัตถุประสงค์ของชุดวิชา 32316 การจัดการการขาย และศิลปะการขาย หากได้มีการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนออนไลน์ โดยการออกแบบเนื้อหาและสร้างกิจกรรมในรูปของการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานตามมาตรฐานและแนวปฏิบัติการเรียนการสอน MOOC จะช่วยให้นักศึกษาเกิดการพัฒนาทักษะกระบวนการคิด แก้ปัญหา อันจะนำไปสู่การแก้ปัญหาได้อย่างเป็นรูปธรรม สามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ได้จริง ทำให้เกิดประโยชน์จากการเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้เนื้อหา และวัตถุประสงค์ชุดวิชา 32316 การจัดการการขายและศิลปะการขาย ยังเป็นชุดวิชาตัวอย่างในการทดลองเพื่อนำไปเป็นต้นแบบชุดวิชาอื่นๆ ทั้ง 12 สาขาวิชา ที่มีวัตถุประสงค์ให้นักศึกษาเกิดทักษะทางปัญญาตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา ดังนั้นหากได้นำ 10 มาตรฐานหลัก 28 ตัวบ่งชี้ มาดำเนินการออกแบบในบทเรียนออนไลน์อย่างเป็นระบบตามระเบียบวิธีวิจัยด้วยวิธีการวิจัยและพัฒนา (Research and Development หรือ R&D) ก็จะทำให้การเรียนการสอนออนไลน์ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช มีมาตรฐานและแนวปฏิบัติการเรียนการสอน MOOC ที่ได้รับการยอมรับในระดับนานาชาติเช่นเดียวกัน

ด้วยเหตุนี้การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนออนไลน์ร่วมกับการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน โดยใช้มาตรฐานและแนวปฏิบัติการเรียนการสอน MOOC เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหาสำหรับนักศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช จะเป็นแนวทางในการนำนวัตกรรมการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหา สำหรับผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยังเป็นแนวทางในการพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนเพื่อเป็นต้นแบบในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

วัตถุประสงค์ทั่วไป

เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนออนไลน์ร่วมกับการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ตามมาตรฐานและแนวปฏิบัติการเรียนการสอน MOOC เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหาสำหรับนักศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

วัตถุประสงค์เฉพาะ

- 1) เพื่อสร้างรูปแบบและหาประสิทธิภาพการเรียนการสอนออนไลน์ร่วมกับการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ตามมาตรฐานและแนวปฏิบัติการเรียนการสอน MOOC เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหาสำหรับนักศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- 2) เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษาจากการเรียนรูปแบบการเรียนการสอนออนไลน์ร่วมกับการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ตามมาตรฐานและแนวปฏิบัติการเรียนการสอน MOOC เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหาสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- 3) เพื่อศึกษาทักษะการคิดแก้ปัญหาของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- 4) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษา จากการเรียนการสอนออนไลน์ร่วมกับการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานตามมาตรฐาน และแนวปฏิบัติการเรียนการสอน MOOC เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหาสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- 5) เพื่อนำเสนอรูปแบบการเรียนการสอนออนไลน์ร่วมกับการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ตามมาตรฐาน และแนวปฏิบัติการเรียนการสอน MOOC เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหาสำหรับนักศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่เหมาะสมสำหรับมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

1.3 ขอบเขตการวิจัย และกรอบแนวคิดการวิจัย

1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่ลงทะเบียนเรียนภาคเรียนที่ 2/2562 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ อาจารย์ผู้สอน นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการเรียนการสอนทางไกล นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่ลงทะเบียนเรียนวิชา 32316 การจัดการการขายและศิลปะการขาย จำนวน 150 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Random Sampling)

2) ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ รูปแบบการเรียนการสอนออนไลน์ร่วมกับการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ตามมาตรฐานและแนวปฏิบัติการเรียนการสอน MOOC

ตัวแปรตาม ได้แก่ 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2) ทักษะการคิดแก้ปัญหา และ 3)ความคิดเห็น

1.4 กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีกรอบแนวคิดเกี่ยวกับ

1. รูปแบบการเรียนการสอนออนไลน์
2. มาตรฐานและแนวปฏิบัติการเรียนการสอน MOOC
3. การเรียนการสอนออนไลน์โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน
4. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
5. ทักษะการคิดแก้ปัญหา
6. ความคิดเห็น

ผู้วิจัยได้พัฒนาแนวคิด ดังนี้

1. รูปแบบการเรียนการสอนออนไลน์ ของ Clark (1996) ; Driscoll (1997) ; Khan (2005) ; Horton (2006) ; Parson (1995) ; ซัยยงค์ พรหมวงศ์ (2550) ; ฌอนอมพร เลหาจรัสแสง (2545) ; มนต์ชัย เทียนทอง (2545) ; ใจทิพย์ ณ สงขลา (2542) ; ฐาปนีย์ ธรรมเมธา (2552) ได้แก่

- 1) ความหมายการเรียนการสอน
- 2) ลักษณะการเรียนการสอนออนไลน์
- 3) องค์ประกอบการเรียนการสอนออนไลน์
- 4) การวัดและประเมินผลการเรียนการสอนออนไลน์

2. มาตรฐานและแนวปฏิบัติการเรียนการสอน MOOC ของปราวินยา สุวรรณณัฐโชติ และเสมอ กาญจน์ โสภณศิริรักษ์ (2559) ได้แก่

มาตรฐานที่ 1 โครงร่างรายวิชา

ตัวบ่งชี้ที่ 1	มีคำอธิบายรายวิชาและผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
ตัวบ่งชี้ที่ 2	มีระบุวัตถุประสงค์ เนื้อหา จำนวนชั่วโมงการเรียนรู้และระดับเนื้อหาที่เหมาะสมกับผู้เรียน
ตัวบ่งชี้ที่ 3	ระบุวิธีการประเมินและเกณฑ์การประเมิน

มาตรฐานที่ 2 ความพร้อมบุคลากร

มาตรฐานรอง 2.1 ผู้สอน

ตัวบ่งชี้ที่ 1	ผู้สอนมีทักษะที่จำเป็นต่อการจัดการเรียนรู้ออนไลน์
ตัวบ่งชี้ที่ 2	ผู้สอนมีคุณสมบัติความรู้ทางวิชาการและการสอนหรือประสบการณ์ที่แสดงถึงความเชี่ยวชาญ

มาตรฐานรอง 2.2 บุคลากรฝ่ายสนับสนุน

ตัวบ่งชี้ที่ 1	มีบุคลากรฝ่ายสนับสนุนช่วยการออกแบบและผลิตบทเรียน

- ตัวบ่งชี้ที่ 2 มีผู้ช่วยสอนเพื่อช่วยสนับสนุนการสอนออนไลน์ และติดตามผลการเรียนรู้ของผู้เรียน
- มาตรฐานที่ 3 การออกแบบการเรียนการสอน**
- ตัวบ่งชี้ที่ 1 มีการจัดโครงสร้างเนื้อหาเป็นลำดับสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ และจำนวนเนื้อหาสัมพันธ์กับระยะเวลาเรียนรู้
- ตัวบ่งชี้ที่ 2 มีกลยุทธ์การสอนและกิจกรรมการเรียนรู้ที่กระตุ้นกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน
- ตัวบ่งชี้ที่ 3 มีการวัดและประเมินด้วยกระบวนการหลากหลายทั้งการประเมินเพื่อการพัฒนาและการประเมินเพื่อตัดสินผล
- ตัวบ่งชี้ที่ 4 มีการทดสอบและประเมินรายวิชาครบก่อนเปิดสอน
- มาตรฐานที่ 4 เนื้อหา**
- ตัวบ่งชี้ที่ 1 เนื้อหามีความถูกต้อง
- ตัวบ่งชี้ที่ 2 เนื้อหาสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน เชื่อมโยงกับประสบการณ์จริงที่ผู้เรียนจะพบเจอและส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก
- ตัวบ่งชี้ที่ 3 นำเสนอเนื้อหาที่เป็นกลาง ไม่มีอคติ เคารพความแตกต่างของบุคคลและสังคม
- มาตรฐานที่ 5 สื่อการเรียนรู้**
- ตัวบ่งชี้ที่ 1 คุณภาพของสื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองมีความถูกต้อง และผลิตตามหลักการออกแบบสื่อ
- ตัวบ่งชี้ที่ 2 คุณภาพของสื่อเสริมการเรียนรู้มีความถูกต้องและสอดคล้องกับเนื้อหา รายวิชาและวัตถุประสงค์การเรียนรู้
- มาตรฐานที่ 6 การสื่อสาร**
- ตัวบ่งชี้ที่ 1 มีการใช้เครื่องมือสื่อสารที่อยู่ในระบบจัดการรายวิชา (MOOC Platform) หรือ
- ตัวบ่งชี้ที่ 2 มีคำอธิบายลำดับขั้นตอนการเรียนรู้ คำสั่งงานและการใช้งานบทเรียนด้วยภาษาที่ชัดเจนและเข้าใจง่าย
- มาตรฐานที่ 7 ลิขสิทธิ์และครีเอทีฟคอมมอนส์**
- ตัวบ่งชี้ที่ 1 เนื้อหาและสื่อการเรียนรู้ในรายวิชาได้รับการตรวจสอบความถูกต้องตามสิทธิการใช้งาน
- ตัวบ่งชี้ที่ 2 มีการระบุสัญญาอนุญาตครีเอทีฟคอมมอนส์ (Creative commons) ของ

เนื้อหาและสื่อการเรียนรู้ตามที่หน่วยงานรัฐ/สถาบันการศึกษา กำหนดให้
เห็นอย่างชัดเจน

มาตรฐานที่ 8

การสนับสนุนผู้เรียน

- ตัวบ่งชี้ที่ 1 มีการแนะนำวิธีการเรียนออนไลน์ให้ประสบความสำเร็จ
- ตัวบ่งชี้ที่ 2 ติดต่อสื่อสารเพื่อให้ผู้เรียนติดต่อได้ตลอดการเปิดสอน
- ตัวบ่งชี้ที่ 3 ผู้สอนหรือผู้ช่วยสอนติดต่อสื่อสารและติดตามการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อ
กระตุ้นให้ผู้เรียนคงอยู่ในระบบ

มาตรฐานที่ 9

ผลการจัดการเรียนรู้

- ตัวบ่งชี้ที่ 1 ร้อยละของผู้เรียนที่ผ่านเกณฑ์การประเมินของรายวิชา
- ตัวบ่งชี้ที่ 2 ผลสำรวจความคิดเห็นของผู้เรียนต่อการจัดการรายวิชา
- ตัวบ่งชี้ที่ 3 มีเอกสารรับรองสำหรับผู้เรียนที่เรียนผ่านเกณฑ์การประเมินรายวิชา

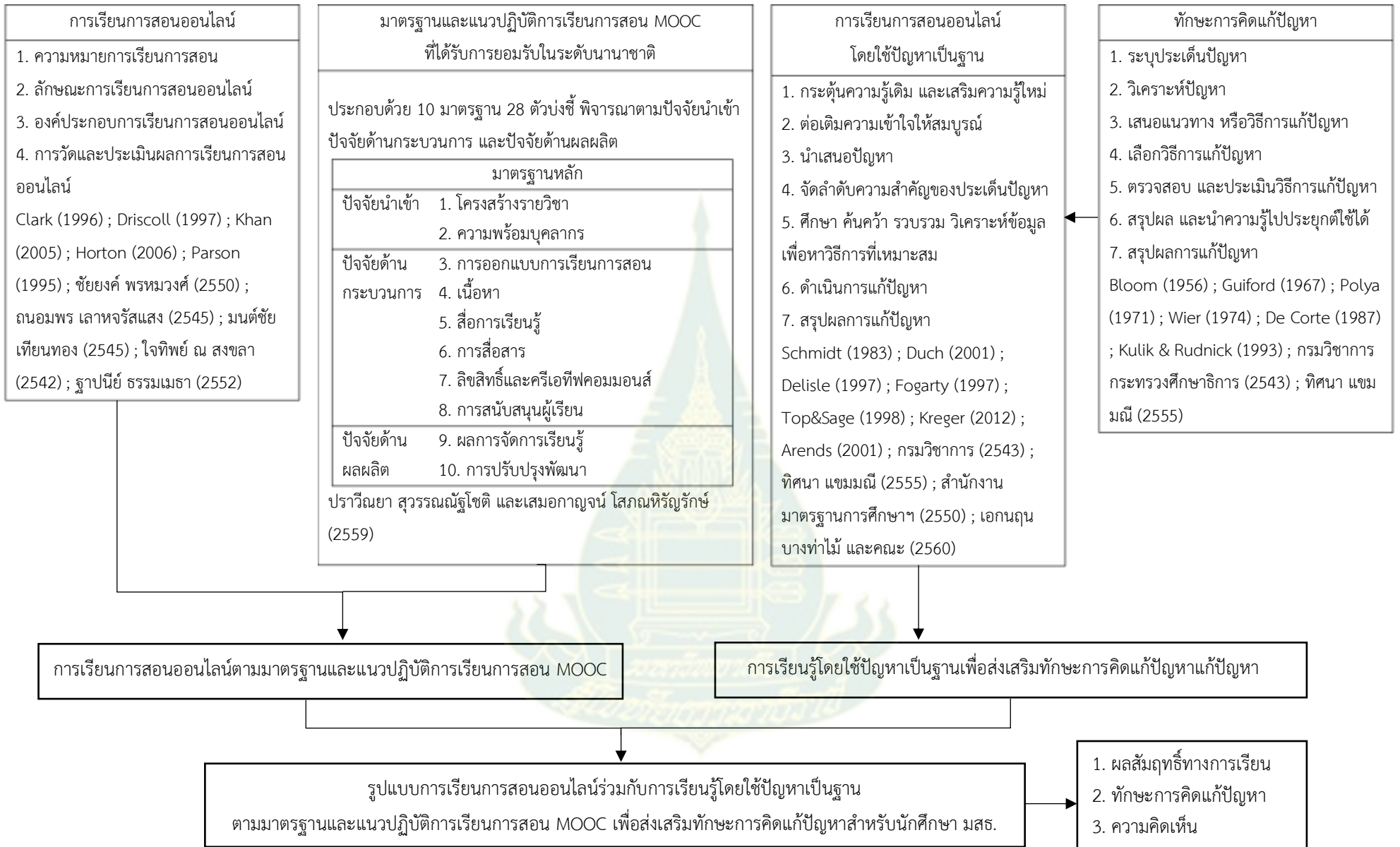
มาตรฐานที่ 10

การปรับปรุงพัฒนา

- ตัวบ่งชี้ที่ 1 มีการประเมินผลรายวิชาเพื่อใช้เป็นข้อมูลปรับปรุงรายวิชา จากความคิดเห็น
ของผู้เรียน ผู้สอน และบุคลากรฝ่ายสนับสนุน
- ตัวบ่งชี้ที่ 2 นำผลการประเมินมาปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนการสอน

3. การเรียนการสอนออนไลน์โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ของ Bloom (1956) ; Guiford (1967) ; Polya (1971) ; Wier (1974) ; De Corte (1987) ; Kulik & Rudnick (1993) ; กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2543) ; ทิศนา แคมมณี (2555) ได้แก่

- 1) ระบุประเด็นปัญหา
- 2) วิเคราะห์ปัญหา
- 3) เสนอแนวทาง หรือวิธีการแก้ปัญหา
- 4) เลือกรูปวิธีการแก้ปัญหา
- 5) ตรวจสอบ และประเมินวิธีการแก้ปัญหา
- 6) สรุปผล และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้
- 7) สรุปผลการแก้ปัญหา

ภาพที่ 1 รูปแบบการเรียนการสอนออนไลน์ร่วมกับการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ตามมาตรฐานและแนวปฏิบัติการเรียนการสอน MOOC เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหาสำหรับนักศึกษา มสธ.

1.5 สมมติฐานการวิจัย

1) รูปแบบการเรียนการสอนออนไลน์ร่วมกับการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ตามมาตรฐานและแนวปฏิบัติการเรียนการสอนMOOC เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหา สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ สามารถแปลผลอยู่ในระดับดีขึ้นไป

2) นักศึกษาที่เรียนผ่านรูปแบบการเรียนการสอนออนไลน์ร่วมกับการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ตามมาตรฐานและแนวปฏิบัติการเรียนการสอนMOOC เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.6 นิยามศัพท์/นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ

1) รูปแบบการเรียนการสอนออนไลน์ หมายถึง

1.1) องค์ประกอบการเรียนการสอนออนไลน์ ได้แก่ บทเรียน ประกอบด้วย เนื้อหา สื่อการเรียนการสอน กิจกรรม การประเมินผล และเทคโนโลยี ประกอบด้วย คอมพิวเตอร์ ระบบเครือข่าย ระบบการสื่อสารและระบบการช่วยเหลือ ระบบการบริหารจัดการ

1.2) ขั้นตอน ได้แก่ การอธิบายเนื้อหา การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการวัดประเมินผล โดยใช้มาตรฐานและแนวปฏิบัติการเรียนการสอน MOOC การจัดการเรียนการสอนรูปแบบปัญหาเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหา

2) มาตรฐานและแนวปฏิบัติการเรียนการสอน MOOC หมายถึง มาตรฐานที่ได้พัฒนาขึ้นรวม 10 มาตรฐาน 28 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า ได้แก่ 1. โครงสร้างรายวิชา 3 ตัวบ่งชี้ 2. ความพร้อมบุคลากร 4 ตัวบ่งชี้ ปัจจัยด้านกระบวนการ ได้แก่ 3. การออกแบบการเรียนการสอน 4 ตัวบ่งชี้ 4. เนื้อหา 3 ตัวบ่งชี้ 5. สื่อการเรียนรู้ 2 ตัวบ่งชี้ 6. การสื่อสาร 2 ตัวบ่งชี้ 7. ลิขสิทธิ์และครีเอทีฟคอมมอนส์ 2 ตัวบ่งชี้ 8. การสนับสนุนผู้เรียน 3 ตัวบ่งชี้ และปัจจัยด้านผลผลิต 9. ผลการจัดการเรียนรู้ 3 ตัวบ่งชี้ 10. การปรับปรุงพัฒนา 2 ตัวบ่งชี้

3) การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน หมายถึง การดำเนินการจัดการเรียนรู้ที่ออกแบบโดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหา ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1. ทบทวนความคิด 2. ต่อดิดสิ่งใหม่ 3. เข้าใจปัญหา 4. ศึกษาประเด็น 5. มองเห็นวิธีการ 6. สนุกสนานแก้ปัญหา 7. นำมาสรุปผล

4) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คะแนนที่ได้จากการทดสอบหลังเรียนของนักศึกษาที่เรียนชุดวิชา 32316 การจัดการขายและศิลปะการขาย

5) ทักษะการคิดแก้ปัญหา หมายถึง ผลงานจากการกำหนดสถานการณ์ปัญหาในการเรียนการสอนชุดวิชา 32316 การจัดการขายและศิลปะการขาย โดยประเมินจากผลงานการแก้ปัญหาจากสถานการณ์ปัญหา

6) ความคิดเห็น หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนออนไลน์ร่วมกับการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ตามมาตรฐานและแนวปฏิบัติ MOOC เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหา

7) นักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช หมายถึง ผู้เรียนในระดับปริญญาตรี สาขาวิชาวิทยาการ
จัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่เรียนวิชา 32316 การจัดการการขายและศิลปะการขาย

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) ได้รูปแบบการเรียนการสอนออนไลน์ที่เป็นต้นแบบ ร่วมกับการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ตาม
มาตรฐานและแนวปฏิบัติการเรียนการสอน MOOC เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทักษะการคิดแก้ปัญหาของนักศึกษา
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- 2) ได้แนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนออนไลน์ ร่วมกับการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานตาม
มาตรฐานและแนวปฏิบัติการเรียนการสอน MOOC เพื่อเป็นต้นแบบให้กับอาจารย์ผู้สอนในการพัฒนาทักษะการ
คิดแก้ปัญหาและการเรียนในด้านอื่น ๆ สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- 3) ได้เผยแพร่ประชาสัมพันธ์รูปแบบการเรียนการสอนออนไลน์ ร่วมกับการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน
ตามมาตรฐานและแนวปฏิบัติการเรียนการสอน MOOC เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหาแก่นักศึกษาอื่น ๆ
ที่มีความสนใจ
- 4) ได้พัฒนาการเรียนการสอนออนไลน์ ที่ได้จากความคิดเห็นของนักศึกษา เพื่อมาปรับปรุงรูปแบบการ
เรียนการสอนออนไลน์ ให้สอดคล้องกับผู้เรียนได้อย่างเหมาะสมยิ่งขึ้น
- 5) รูปแบบการเรียนการสอนออนไลน์ที่เป็นต้นแบบ สามารถใช้เป็นสื่อเสริมให้กับนักศึกษาในการศึกษา
เรียนรู้ด้วยตนเองทุกที่ ทุกเวลา การเรียนรู้ได้หลายครั้งตามความต้องการ อีกทั้งการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็น
ฐานช่วยพัฒนาการคิดแก้ปัญหาอย่างมีขั้นตอนและเป็นระบบ